

لیکونکی : ویلیام جی اوستور (William J. Astore)
منبع اود خپریدو نیته : گلوبال ریسرچ «2021-09-21»
ژباړونکی : پوهندوی دوکتور سیدحسام «مل»

د متحده ایالاتو پوځ ، وروسته دافغانستان له وتلو څخه

The US Military, Post-Afghanistan

عکس سرچینه: د متحده ایالاتو اردو د سویلي اروپا تاسک فورس ، افریقا -

CC BY 2.0

یودا «Yoda» د ستورو دجنگ په داستا نی فلمونو کی استاد یوځلی په گوته کړه چي راتلونکی «مستقبل» دلید لو لپاره خورا سخته ده ، اما دهغه دلید اود بصیرت څخه انکار هم گران دي . په هر صورت زه به استدلال وکړم او هغه داچي کله چي د متحده ایالاتو دپوځ اودهغی د جگړی خبری مینځ ته راځی نو **یودا** (Yoda) بلکل اشتباه کوی اودا ځکه چي د مستقبل دیوی برخی تصور یا خیال کول ډیر ساده او آسانه دي ، دا په دی معنی چی تا سي دهغي په پوهید و سره نه متعجب کیږي- د پنتا گون لپاره دوسلو د نژدی بودجوی سپما یا صرفه جویی اود هغی سره د نړی په سراسر کی نظامی لاسوهنه یو منل شوی هد ف دی کوم چي شاید داخلی دخپل نژدی رقیبانو یعنی دچین اود روسی اوهم د نړیوال تروریزم سره جگړه ترسره کړی کوم چی د هغه پا یلی به هم معلومو نه اوسی او دغه نښتی به زر ترسترگو شي نو په دي توگه هیڅکله به هم د سولی دراتگ لپاره به فرصت تر لاسه نشی او دا ولي؟ داځکه چي دا یواځی دآمریکي دژور نفوذ لرونکي نظامی کانگرس مینا نو دمجتمع لپاره سوله راوستنه په گټه نه دي . کله چي دا پراخه نظامی کمپلکس یا مجتمع کوم چي داوایت آیزنهاور (Dwight Eisenhower) شاوخوا شپږ لسیزی دمخه مونږ ته خبرداری ورکړي وه ځما ذهن ته

رائی ، زه نشم کولی دهغه وخت د نه ختمید ونکي سړي جگړي وروستيو کلونوڅخه د سند ری په فکر کولو یا سوچ کولو کی مرسته وکړم [په هر صورت معمولاً کله چې په کال (1991) کی شوروی اتحاد درې وړی شو نو د پنتاگون بودجي په ډیر سختی سره تر اغیزی لاندی راغي].

په هره بڼه راتلونکی خورا روښانه دي (زه باید ځان سیوری ته کړم یا سیوری واغوندم) کوم چې هغه د (1986) کال د سندرې سرلیک وو ، اوزه تل تعجب کوم چې آیا د امریکي پوځ د زره گرمی په لرلو سره دا ډول تسلیحاتی لوبی به په راتلونکي هستوی جگړه کی به یو څه ځلاندي ولری؟ ما یو ځل دا جمله واورید « درې تایی » (هستوی) درې گونی نه دي کوم چې ځما د کا تولیک روزني په پام کی نیولو سره راڅرگند شو ، په ظاهر کی دا موضوع په پنتاگون کی ډیر مقدس او سپیڅلی دی داچې ولی؟ نوپه واقعیت کی دهغه ځای لوړ پوړی فرمان ورکونکی کمانډر دداسی یو بودجي په سمبالولو او پلان کولو کی چې په راتلونکي (30) کلونو کی لږ تر لږه (1,7) تریلیون ډالروته رسیږی چې د امریکي د اتومی وسلی د عصری کولو لپاره برابر پیری برنامه ریزی کوی؟؟؟ حال داچې ددی ملت ریښتینی اړتیا وته په پام کی نیولو سره ما له خپله ځانه وړي (اما بیا هم هیله مند یم چې دا دواقعی کلمی په مفهوم ونه اوسي)

دا "درې اړخیز" څه شی دی چې پیچلی د مقدس تثلیث په توگه گي؟ پدې کی د ځمکي پراسا س انټر کانټینینټل بالیستیک توغندي ، یا ICBMs شامل دي د اتومی وسلو وړتیا لرونکي بم غورځونکي لکه B-1 ، B-2 ، او د درناوي وړ B-52 او د سب میرین لانچ شوي بالیستیک توغندي ، یا SLBMs زمور اوسني پراخه اتومی وسلو ته په پام سره ، د پرتله کولو څخه بهر په نرخ کی د نوي ICBMs جوړولو لپاره هیڅ ستراتیژیک اړتیا شتون نلري په حقیقت کی ، د دریمی ترټولو زیان منونکی "پښی یا روڼ" په توگه ، هغه څوک چې دا مهال هوایی ځواک لري باید له مینځه یوړل شي .

او نه هم د خورا قیمتي نوي بمبار لپاره ستراتیژیک اړتیا شتون لري لکه د هوایی ځواک وړاند یز شوی B-21 راپډر (اسا سا ، د B-2 روح "سنیلت" بمبار تازه نسخه چې پدې ورځو کی ډیری ځله په لوی کالج کی د الوتنو لپاره کارول کیږي او د سوپر باول فوتبال لوبی .(د امریکا د او هابو کلاس اتومی سب میرینونه چې لاهم د تریډینټ توغندیو سره وسله وال د نړی سمندرونو کی گرځي د لري راتلونکي لپاره د هر تصور وړ مخالف "مخنیوي" توان لري ، حتی که دوی د راتلونکي اتومی ژمی له لاری په عمده ځان وژني کی هم انسا نیت ته قوي شات وړاندې کړي . مگردلیل راوړو ته اړتیا نده ، لکه څنگه چې شکسپیر یو ځل پاچا لیبر ته ویلي و . د "عصری" اتومی بتیو په جوړولو سره د لاسته راوړلو پرحای تمرکز وکړئ (هغه شاید اضافه کړی وی ، که هغه زمور په وخت او زمور ځمکه کی ژوند کا و

زما د زور خدمت په توگه ، هوایی ځواک ، د نوي اتومی توغندیو او بمباریو لپاره غبرونه ، د لاریا تو جنگي الوتکو لپاره دوامداره لیتون هم شتون لري ، پشمول د ډیر قیمت لرونکي ، په ځانگړي ډول کم فعالیت لرونکي الوتکی لکه F-35 ، د جنگي الوتکو "فیراري" په وینا د هوایی ځواک مشر که اردو ټولې F-35 الوتکی ترلاسه کړي چې وغواړي ، د ملي "دفاع" لگښت ته نور 1.7 تریلیون ډالر اضافه کړي په ورته وخت کی

دا خدمت د نوي ، "تیت لگښت" په لټه کې دی (مگر پدې کې حساب مه کوئ) **ملتي رولر** جنگيالي-هغه څه چې **F-35** باید په یو وخت کې وي- حتی کله چې دا نظریه تعقیبوي د "شپږم نسل" جنگيالي حتی د پنځم نسل ماډلونو لکه **F-22** او **F-35** په پرتله خورا پرمختللي (لوستل: قیمتې) .

زه کولی شم په ورته ډول د بحري (پیر فورډ- کلاس الوتکې وروونکي او نوي اتومي وسلو لرونکي سب میرینز) یا اردو (عصري ابرامز تانکونه؛ د پیاده جنگي نوي وسایط) په اړه خبرې وکړم، چې د تاسو نظر ترلاسه کوئ . که کانګرس او ولسمشر ملیاردونه ډالر د اردو په مری یا ستونی کې اچوي او د دې کمپ پلویان (په بل ډول د "دفاع" قرار داديانو په نوم پیژندل کېږي) نظر لاندې وساتي ، نو هغو به په یوه شی حساب وکړی: دوی به له خلا څخه په هر څه د دې ډوډۍ مصرف کولو نوي لارې ومومي .د "ملګرو" **روبوټ لپاره** وسلې .

په حقیقت کې ، ما له یوه ملګري وپوښتل کوم چې هغه لاهم د نظامي- صنعتي کمپلیکس سره نږدې دی ، چې د دې خوبونو او خیا لونو، سکیمونو ، یا نقشو او طرحو سره څه کيږي .هغه ماته وویل ، د اردو وروستی ګډ جنګ جګړو مفهوم ، "ټول په **AI** [مصنوعي استخباراتو] او **کوانټم کمپیوټینګ** کې میشته سیستمونو رامینځته کولو په اړه دي "بیا هغه زیاته کړه: "دا ټول به مور ته د جنگونو له لاسه ورکولو لپاره خورا پیچلي لارې راکړي ." (تاسو لیدلی شئ چې ولې هغه زما ملګری دی.) ټکی دا دی چې **AI** او **کوانټم کمپیوټري** غږ په راتلونکي کې خورا عالي سیکسي یا پاره ونکي دی ، له همدې امله دا به د پنتا ګون لخوا د راتلونکي خورا ګراني بودیجې غوښتنو توجیه کولو لپاره وکارول شي .

په دې وضع او شرایطو کې دا پخبله تاسوته حیرانونکي نه ښکاري چې پوځ دافغانستان په جګړه کې څومره وخت تیر کړ اوسره له دې چې په ډیر مدرنو سلاحګانو مجهز او سمبال وه او د (2) تریلیون ډالر چې د شورشيانو په مقبل کې ولګول بیا هم د طالبانو دورو نظامی واحدونو په مقابل کې کوم چې هغوی په کافي اندازه سلاح او جنگي تجهیزات هم نه درلود د ماتې سره مخ شو. تاسی داسی ونګری یا فرض وکړی چې که چیرې متحده ایالات د راتلونکي دوه لسیزو په موده کې په دې مجبور شي چې دخپل سیال یا نژدی رقیب سره یعنی د چین سره مبارزه کې رابنګیل شوی وای او حتی که چیرې متحده ایالات په یو اوبل شکل سره بری هم تر لاسه کړي وای نو په هغه صورت کې بی له شکه به دا هیواد یعنی متحده ایالات هر ورو به د ستر مالی ستونزی او خرابی سره به کندي ته نه را ولويدل ! (کوم چې دا ډول سقوط به د ټول نړي د راپرځید و موجب کیدل چې دا پخپله یو ستر ناوړین ګڼل کیدل) او داسی حال ته به رسیدل چې په هغه صورت کې **جیف بیزو** (Jeff Bezos) او **ایلونموسک** - (Elon Musk) به هم دمجبوریت له مخی زیات مالیه ورکول که چیرې هغوی لادمخه د ځمکي دقرضی اوراق څنډی ته نه وای کړي تر څو چې دخپلید ونکو ستورو سره یو ځای کیدو ته نه وای اړولی .

که چیرې د ترهگری پر وړاندې د متحده ایالاتو د 11/9 وروسته نظامي لگښتونه ، پشمول د افغانستان او د عراق جنگونه په نظر کې ونیول شي ، نو په حقیقت کې د « 8 » تریلیون ډالرو غیر اټکل شوي اندازې ته رسیدلي وي ، لکه څنګه چې د براون پوهنتون د جګړې لگښتونه اټکل کوي ، تصور وکړئ څومره ریښتیني جګړه ، "دودیزه" جګړه ، د هوایي ځواک ، بیړیو ، لوی کنډکونو او لوی جګړو په ګډون ، د دې هیواد پواسطه به لگښت ولري. یوځل بیا ، ذهن (لږترلږه زما) په امکان کې ځغلي. کوم چې دا نډې ویلي چې د متحده ایالاتو اردو به د هرې پیسې لپاره جګړه ونکړي نو دا د ورته جګړې اجرا کولو ته ډیر چمتو دی (او بد) .

دا نظر چې دا هیواد د یو بل خطرناک نوی سړی جګړی سره مخه دي کوم چې کیدای شي هره شیبه لا پسی تود او ګرم شي او بیا دا ځلی د چین سره او هغه هم په ځنی غیر معمول سیمو کې. دا وړاند وینه د دیکسټر فلیکن (Dexter Filkin) د جګړی دیو مشهور راپور ورکونکی له خوا چې راپور ورکړی که ورته مو پام شي : داسی به وی « مونږ لسیزی کلونه دنامناسب اونا متقارن جګړوکی تیر یا ځان مو مصروف وساتل اما اوس دغه جګړه په لاره کی دي - متحده ایالات هیڅکله د (چین) یا دداسی یو ځواکمن هیواد سره په جګړه کی لا تراوسه نه دی مخا مخ شوی له کومی چې دهغه هیواد تولید ناخالص (GDP) له ځنی اړخونو څخه زمونږ د (GDP) څخه زیات دي دهغه فعال پوځ زمونږ د پوځ دفعالیتونو د ترسره کولو په پرتله مخکی دی دهغه تسلیحاتی سیستمونه په ګړندي سره ډیرمختګ په حال کی دي- چین هوډ من دي چې د اوسنی حالت ننگولو ته لیواله اوسی . نو یواځی نه په ځنو سیمیزو برخو کی بلکه دنړیوال قوانینو د پیچلتیا په نظر کی نیولو سره کوم چې دنړی د پیلماټیک او اقتصادی اړیکي اداره کړي که چیری دوه تلپا تی جګړی په نهایت کی پای ته ورسیري نو هر ورو به د نوی سړی جګړی په تمه کی به پاتی شي.

یوه نوی جګړه را روانه ده ، زمونږ د بنمن زمونږ په پرتله هم ډیر پیسی او هم ډیر سرتیری لري او هم د غوره وسلو دلاسته راوړو په لټه کی دي - ددوی مشرتابه غواری «وضیعت» [چې د امریکایانو ملاتړ کوی] او نړیوال قوانین [کوم چې دا هیواد دمخه په منظم ډول ماتوی کله چې زمونږ مشران په مزاج کی وی] وننگوی؟

ولی د جو بایدن د بهرنی پالیسی تیم په شمول د ډیرو نور هونبیار خلک ، لا دمخه بی له چین سره د نوي مخامخ کیدو لپاره په چمتووالي کی تلوار پر ملا ځړولی دي ، دا چې د قضاوت سره به د پام وړ مخنیوی وشي . د پیلوما سی او زمونږ په دې سیاری کی د همکارۍ غوښتنه؟

راتلونکي جنگونه به امریکایان سره یوځای یا یو موټی نکړي

د بحر له پار یا دهغه غاړي څخه متحده ایالاتو ته په کتلو سره ، زما یو برتا نوي ملګری د دې هیواد د سیالانو لخوا د خورا بد ډول خطرونو ته د بد لید و له امله حیران شو. هغه له ما ویوینتل چې ایا د متحده ایالاتو یووالي په ها پینګ (غیر معمول ادعاګانی) او بیا د بهرنی د بنمنانو سره د مقا بلی پورې اړه لري ، "مصنوعي ډول

جور شوی نظامی مشارکت" ، لکه څنگه چې هغه وویل ، دا ممکن د دې هیواد ایا لټونه د خپل کوچني د "بریکسټ" تر سره کولو مخه ونیسي .

هغه یو ټکی یا یو نظر لري . کوم چې د دې هیواد په اړه څه شی دی چې زموږ مشران په منظم ډول زموږ هوسا یني ته د گواښونو په ډیریدو کې زړه رانښکونکي کوي؟ د جگړې گټې ، البته ، چې بیا د خطرونو ډولونه کوم چې داسې بریښي چې یو خورا لوی نظامي توجیه کول غواړي . لاهم ، ماخپل ملگري ته وړاندیز وکړ چې د ورته خطرونو ډیریدل د ملي بیوالي احساس نه هڅوي ، که څه هم دا لږترلږه له هغه څه څخه لوی خنډ رامینځته کړی ، چې په لوبه کې نا وخته ، لاهم یوازې د ټولگي جگړه بلل کیدی شي .
(د سپیلر خبرتیا: زموږ تر ټولو بډایه خلکو دمخه دا جگړه گټلې ده ، کارل مارکس لعنت دې وي.) دوی البته زموږ د واکدارانو او کلیپټوکریټس مالیه ورکونکو ډالرو غلا کولو لپاره لاهم ډیر فرصتونه وړاندیز کوي .

د 11/9 په 20 مه کلیزه کې له دیوال څخه تر دیوال پورې د وروستي پوښښ سر بیره چې څنگه دا شپیه مور د انتقام په لیوالتیا سره یوحای کړه ، زموږ جگړو عموماً امریکا یا ن سره نه دي راټول کړي . (کورنی جگړه په یاد ولری؟) یوازینی استثنا دوهم نړیوال جنگ و له همدې امله دا لاهم په دوامداره توگه حواله کیږي . شا ید سړې جگړې د بیوالي یو څه احساس چمتو کړی وي ، تر هغه چې تا سو د مک کارتیت جادوگری موضوع نه وئ ، مگر د ویتنام جگړې امریکا جلا کړه . د دې ناوړه خوب یادونه به له شکه دا تشریح کولو کې مرسته کوي چې ولې زموږ مشرانو دومره سخت کار کړی ترڅو ډاډ ترلاسه کړي چې د نن ورځې جنگونه په شالید کې پېښیږي او زموږ د ډیری لپاره وروسته له فکر څخه نور څه ندي (دا په حقیقت کې پینتاگون او د وسلو جوړونکي ډلی ټپلی دي چې دا څنگه غواړي) .

لکه څنگه چې زما د هوایی ځواک ملگري پدې وروستیو کې ماته وویل ، تا سو واقعاً نشئ کولی د کمپلیکس یا د نظامی صنعتی مجتمع غړي چې " په اسانه سره پیسی تر لاسه کوی په ویلو" سره تورن کړئ . دا هغه څه دي چې دوی یې کولو ته چمتو دي . هغه وړاندیز وکړ ، "لویه مسله د دوی فعالینو سره ده ، څوک چې لښکر دي . ځکه چې ټولنه له اردو څخه ډیره لرې شوې ، زموږ څخه ډیری د واقعی پوهیدو لپاره هیڅ لاره نلري چې دا څه کوي یا د دې اغیزمنتوب اندازه کوي . تا سو دغه څلور ستوري جنرالان او دربن قطارونه گورئ او فکر کوئ دوی باید د دوی په سوداگری پوه شي . په زړه پورې برخه دا ده چې ، د سوداگری نړۍ معیارونو سره سم ، دا هلکان ناکام دي ، د دوی ROI [پانگوونې باندې بیرته راستنیدل] خورا خطرناک دي .

ځما ملگري زیا ته کړ او وویل : که چیرې مونږ واقعاً غواړو چې بدلون رامینځته کړو نو په دې صورت کې باید په نورمال او عادی امریکا یا نو با ندی متمرکز شو هغوی له دروند خوبه را وینس کړو او هغو ته اوسنی یا موجوده سخت واقعیتونه وڅیړو چې کنگره او پیمانکا ران ورنه هیر شی - نو ځما د ملگري نصیحتونه ځما خاطر ته دسمندر دغاری یاد ساحل هغه صحنی رایاده شو کوم چې یو هلک دخپل لاسی ټوپک سره دسمندر پر هغه څپې چې ساحل ته تلل اوراتلل ډزی کول او د هر ډز سره خپل غږ وچتول نو ماته هم دهغه هلک په شان داسی احساس را پیدا شو چې په پرله پسې او څپي پسې څپي دامریکی داقیانوس د نظامی مجتمع انتقادی ډوله د ټوپک ډزی می په پشو کې لگیري

نو په دی یادونه سره دا سی بریښی چې په امریکې کې نړیا میگری بحران کېدای شي چې ستړی کېدونکی او وژونکی اوسی .

د تروریزم پر وړاندې جگړه چې دهغه د پیل څخه (شل) کاله تیرېږي او یا داچې په افغانستان جگړه درېږي نو ډیری امریکایان ددی هیواد له موجوده شخړو ، مخا لفتونو او هغه څه چې د هیواد د (ملی دفاع) لپاره څه کړنې تر سره کېږي بی خبر او ځنډی کې پاتې شوی دي - نو په هر صورت لمرنی سخت حقیقت دادي ، دوهم په یو اوبل ډول مونږ با ید سره متحد شو او بیا اتحاد وشلو مخکې له دی چې اتحا د مونږ له مینځه ویسي .

خما د اوبو شیند لو دتوپک پیغام :

د لته خما نورو ټولوپا تي هیواد والو ته دا پیغام دي چې د پنتاگون پر څوکی نا ستو مقامونو ، نا کامو جنرالانو ، اد میرالانو « دریا سالارانو » باندی د ډیرو پیسو د ترلاسه کولو لاری بند کړي ، دوی با ید چې د خپل تیرو کړنو په اړه چې په افغانستان ، عراق ، لیبیا سومالیا اونور جنگ خپلو ځایونوکی تر سره کړی خلکو ته حساب ورکړی- تا سی هم اوسنی جا ری پېښو ته ژور پام وساتې بد یلی رسی وگوری او ولتوی ، پر حوادثو باندی ځان پوه کړي ، چې کله اوڅه وخت تاسی تیر با سی یا ستاسی پام بل خواته اړوی [نکته یا پاملرنه :هره جگړه چې په یو لیری ځای کې پیل کیږي او تا سی پر هغه باندی کم پوهیږي یا داچې څه نه اوری نو تقریباً دکومی بلی دندي ثا بتول یقینی وی]

په رسمیت وپېژنی چې زموږ په وروستی تیرو جگړو کې نا ورین و ، د "پرمختگ" راپورونه شرمیدونکی و ، او ملي خزانه په دوامداره توگه زموږ د سترگو په وړاندې لوټ شوي . په بل عبارت ، ستا سو بټوه او ستا سو بکسونه په ټوله نړی کې د ډیری نسواري او تورپوستکي خلکو ژوند وژلو یا له مینځه وړولپا ره د نورو گولیو او بمونو اخیستو لپاره خالی شوي چې تا سو ته یې کوچنی گواښ کړی او ځینی یې تاسو ته کوم زیان رسولی .

په هر صورت ، د ورته بهرنیانو څخه ځینی ، شاید تردی دمه په غوسه شوي وي او د انتقام د اندازې په پام کې نیولو سره ، کوم چې اساساً د ضرب الاجل تعریف دی ، لکه څنگه چې چلمرز جانسن مور ته د 11/9 پیښی دمخه خبرداری ورکړی و . یو څوک باید د یوویشتمی پېړی نه ختمیدونکی تاوتریخوالی مات کړي . ولی مور د یو ځل لپاره نه یو؟ هم پېژندل ، دا لالچ بڼه ندی ، په ځانگړي توگه کله چې دا د وسلو له گټې څخه پرمخ وړل کیږي چې کولی شي په حقیقت کې په ځمکه ژوند له مینځه یوسي . د ولسمشر **آیزن هاور** ټکي په یاد ولری چې په جنگونو او وسلو مصرف د هغه چا غلا څرگندوي چې لوږه لري دا چې د متحده ایالاتو مشران ، د ډیرو وسلو په جوړولو او د نورو جنگونو په تعقیب کې دی ، د ستا سو د خپلو ما شوما نو او لمسیا نو څخه غلا کوي . زده کړی چې څنگه د ادعا شوي "بد" بهرنیانو څخه نفرت ونه کړی بلکه پخپله جگړه او د جنگ ماشین چې له دی څخه ژوند کوي ، په بيله بیا د دی ټولو ویجاړونکی ضایع . د هغو مشرانو

تعقيب څخه ډډه وکړئ څوک چې د بل ساره (لږ گرم نه) جنگ لپاره ليواله دي ، څوک چې د بل "شر محور" پروراندې په صليبي جگړه کې د متحد کيدو دا زور سايرن سندره وايي.

په نهايت کې ، وپيژنئ چې دا هيواد په گډه پياوړی دی دا هغه څه دي چې مور سره يوځای کوي د هغه څه په پرتله خورا مهم دي چې مور ويشلي بديايه لږو او دوی سيا سي متحدينو ميتودونو له پا مه غورځول زده کړئ ، څوک چې مور ته د هڅولو لپاره خورا سخت کار کوي او مور له يو بل څخه مغشوش ، ناراضه او غوسه ساتو اجازه راکړئ دوی پوه شي چې دوی د اور سره لوبې کوي نو ، شايد د هرڅه وروسته يوډا سم وي راتلونکی ليدل سخت دي دا تل په حرکت کې وي پوښتنه دا ده: ايا مور جرئت لرو چې متحد شو او په نوي لور روان شو؟ ولې د سولې لپاره نوی کورس ندی ټاکلی او په دې پروسه کې زموږ ډيموکراسي بيا رغوي؟ دا يقينا د لا ډيرو وسلو ، ډيرې جگړې ، او خورا لږ اميد د ورته زور راتلونکي څخه غوره دی .

----- **په درناوي «27-09-2021»**